

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни «Організація міжнародного туризму»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	«Міжнародні відносини та регіональні студії»
вид дисципліни	за вибором
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач:
кандидат історичних наук, доцент кафедри
туристичного бізнесу та країнознавства
Парфіненко А. Ю.

2022/ 2023 навчальний рік

1. Навчальний контент:

Розділ 1. Теоретичні основи організації та розвитку міжнародного туризму

Тема 1. Міжнародний туризм як форма міжнародних відносин

Транснаціоналізація системи міжнародних відносин. Роль та місце недержавних акторів міжнародних відносин у світовій політиці. Туризм як чинник світової політики.

Міжнародний туризм, його сутність та форми. Становлення системи міжнародної туристичної термінології. Перше міжнародне визначення поняття «турист». Сучасна схема класифікації міжнародних подорожуючих. Ознаки, що дозволяють об'єднати туристів та екскурсантів до категорії міжнародних відвідувачів.

Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн. Функції міжнародного туризму: доходна, зовнішньоекономічна, зовнішньополітична, вирівнююча, створення нових робочих місць. Види туристичного мультиплікатора. Основні типи соціокультурних контактів іноземних туристів та місцевого населення. Непрямі соціальні ефекти від розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму для збереження історико-культурних пам'яток, місцевих звичаїв і традицій. Прояви негативного впливу міжнародного туризму на суспільство: екологічні, соціокультурні, психологічні, економічні. Закордонний досвід регулювання екологічного впливу туризму на навколишнє середовище.

Тема 2. Становлення сучасних форм розвитку міжнародного туризму у країнах світу

Передісторія туризму. Основні мотиви подорожей у Стародавньому світі та Середньовічній Європі. Елітарний туризм Нового часу. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами. Трансформація масового конвеєрного туризму у масовий диференційований. Політичні, економічні,

демографічні, соціокультурні та науково-технічні фактори формування попиту і пропозиції на міжнародному ринку туристичних послуг. Форми організації державного регулювання туристичної сфери у країнах світу. Переваги і недоліки їх використання за різних суспільно-політичних та економічних умов. Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

Тема 3. Роль міжнародних туристичних організацій у формуванні світової туристичної політики

Найважливіші віхи діяльності ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями розвитку міжнародного туризму.

Історія створення Всесвітньої туристичної організації. Структура управління ЮНВТО: генеральна асамблея, виконавча рада, секретаріат. Функції регіональних комісій ЮНВТО. Основні напрями діяльності ЮНВТО та механізм забезпечення фінансування її бюджетних витрат.

Класифікація міжнародних туристичних організацій, їх типи і види: урядові та неурядові, глобальні і регіональні, універсальні та спеціалізовані. Характеристика діяльності найбільших всесвітніх та європейських туристичних організацій. Світові (міжнародні) туристські організації загального характеру: Всесвітня рада з подорожей і туризму; Міжнародна асоціація світового туризму; Міжнародний туристський союз; Міжнародний туристський альянс; Всесвітня асоціація з питань дозвілля і відпочинку та ін.

Регіональні туристські організації, їх цілі та завдання. Регіональні туристські організації загального характеру: Європейська комісія з туризму; Європейська туристська група; Бюро організацій – членів ЛІТ у Європейському союзі; Асоціація з розвитку і координації європейських туристських обмінів; Туристська асоціація країн Азії і Тихого океану; Туристська асоціація країн Східної Азії; Асоціація туристської індустрії Америки; Конфедерація туристських організацій Латинської Америки; Карибська туристська організація; Арабський туристський союз; Панафриканська туристська організація; Африканська асоціація подорожей.

Регіональні туристські організації галузевого характеру: Міжамериканська готельна асоціація; Арабський готельний союз; Комітет готельної і ресторанної індустрії Європейської спілки; Асоціація азійських авіакомпаній; Асоціація європейських авіакомпаній та ін. Спеціалізовані та особливі туристські організації.

Тема 4. Міжнародне туристичне право

Норми міжнародного туристичного права. Загальна резолюція Римської конференції ООН з міжнародного туризму та подорожей 1963 року. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 року. Манільська декларація ВТО зі світового туризму 1980 року. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року. Кодекс туриста та Хартія туризму. Гаазька декларація по туризму 1989 року. Декларація світового туристичного форуму Всесвітньої конференції міністрів по туризму 1994 року.

Тема 5. Статистика міжнародного туризму

Історія появи та розвитку статистичного обліку у міжнародному туризмі. Цілі і завдання туристичної статистики. Міжнародні симпозиуми зі статистики туризму.

Основні розділи статистики міжнародного туризму. Показники, що характеризують туристичні потоки. Шкала тривалості перебування туристів. Методичні підходи до впорядкування складу туристичних витрат. Фактори впливу на величину і структуру витрат туристів під час подорожі. Країни активного та пасивного туризму. Поняття туристичного балансу. Соціально-економічні передумови формування позитивного туристичного балансу країни. Загальна характеристика країн з негативним туристичним балансом. Рекомендації Міжнародного валютного фонду щодо структури активу та пасиву платіжного балансу країни за розділом «Туризм».

Методи статистичних спостережень через звітність: облік на кордоні та реєстрація прибуттів у засобах розміщення. Транспортна статистика. Банківський метод розрахунку вартісних показників розвитку міжнародного туризму.

Організація спеціальних статистичних спостережень у туризмі. Визначення мети, об'єкта, одиниці, програми, методу, суб'єктів, строків та місця проведення спеціального статистичного спостереження. Показники динаміки кількості туристичних прибуттів та доходів від міжнародного туризму. Середньорічні темпи зростання світових туристичних потоків. Країни-лідери за відвідуваністю, надходженнями від туризму і витратами на туризм у світі та Європі. Кількісні оцінки перспектив розвитку міжнародного туризму.

Розділ 2. Глобалізація світового туристичного ринку як чинник розвитку міжнародних відносин

Тема 6. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку

Економічне та географічне визначення поняття міжнародного туристичного ринку. Глобальний, регіональний та локальний рівні формування міжнародного ринку туристичних послуг.

Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туризм з метою відпочинку і розваг. Структура міжнародного ринку ділового туризму: бізнес-туризм, конгресно-виставковий туризм, інсентив-туризм. Характеристика релігійного туризму: паломництво, екскурсійний туризм релігійної тематики, науковий туризм з релігієзнавчими цілями. Лікувально-оздоровчий туризм. Типи курортів.

Суб'єкти міжнародного туристичного ринку: виконавці туристичних послуг (готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро) – посередники (туроператори, турагенти) – споживачі (туристи). Проблеми сегментування міжнародного ринку туристичних послуг. Критерії виділення ринкового сегменту: міжгрупова гетерогенність, гомогенність, вимірність, ємність, доступність для фірми. Здійснення сегментування міжнародного туристичного ринку за географічними, демографічними та соціально-економічними ознаками. Вікові групи подорожуючих (класифікація ЮНВТО).

Психологічне сегментування. Загальні та специфічні мотиви туристичних поїздок. Фактори формування туристичного попиту у відправляючій та

приймаючій країнах. Кількісні та вартісні показники вимірювання обсягів туристичного попиту. Інтенсивність та частотність туризму. Властивості туристичного попиту: динамізм, комплексність, еластичність, сезонність. Сучасні тенденції у туристичному попиті, та його соціально-економічні модифікації. Психологічні особливості нового типу масового споживача туристичних послуг.

Тема 7. Регіональна структура світового туристичного ринку та глобальна взаємозалежність

Регіони (макрорегіони) за UNWTO. Туристичне районування світу. Склад країн Європейського, Американського, Азійсько-Тихоокеанського, Африканського, Близькосхідного туристичних регіонів. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. Основні рецептивні та генеруючі країни для туристичних макрорегіонів.

Тема 8. Місце України на ринку міжнародного туризму

Етапи розвитку міжнародного туризму в Україні. Кон'юнктурна оцінка сучасного стану вітчизняного ринку міжнародного туризму. Стримуючі фактори розвитку іноземного туризму в Україні. Рекламування національного туристичного продукту на зарубіжних ринках. Статистичні показники розвитку ринку міжнародного туризму в Україні, Характеристика та аналіз структури вітчизняної матеріально-технічної бази іноземного туризму. Вихід на міжнародний туристичний ринок приватних підприємств і організацій сфери туризму України. Співробітництво України з іноземними країнами в галузі міжнародного туризму. Система міждержавних угод і домовленостей. Вступ України до Всесвітньої туристичної організації. Пріоритетні заходи державної політики щодо стимулювання іноземного туристичного потоку в Україну. Напрями подальшого розвитку вітчизняного ринку міжнародного туризму.

Тема 9. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі

Транснаціональні компанії на ринку міжнародного туризму. Сутність ТНК та форми її існування. Функції ТНК. Теорії, що пояснюють феномен ТНК. Еклектична теорія міжнародного виробництва англійського економіста Дж. Даннинга. Еклектична, так як складається з трьох елементів: олігопольних переваг фірми, переваг локалізації (використання місцевих ресурсів і умов) і переваг інтерналізації. Особливі причини інтернаціоналізації туристичного бізнесу.

ТНК в готельному господарстві. Інтегровані готельні ланцюги. Інтегровані готельні ланцюги, що складаються з підприємств - повноправних корпоративних членів. Франчайзинг. Найбільш відомі готельні ланцюги світу. Найбільші компанії з управління готелями. Стратегії готельних ТНК.

Порівняльна характеристика стратегій готельних ТНК. Американська модель організації і управління готельним бізнесом. Європейський підхід до організації та ведення готельного справи. Азіатська модель управління готельним бізнесом. Готельні консорціуми. Найбільші готельні консорціуми в світі.

Вплив туристичних ТНК на національну економіку. Вплив ТНК на економіку приймаючих країн. Трансферт технологій в ресторанному господарстві, в готельному, туроператорському та інших секторах туристської індустрії. Вплив ТНК на економіку країн базування.

Процеси глобалізації в міжнародному туризмі. Стратегічні альянси. Процеси глобалізації в повітряному транспорті. Провідні світові альянси авіакомпаній.

Тема 10. Глобальна туристична інфраструктура як фактор розвитку міжнародних відносин

Теорія мережевого суспільства Кастельса та мережевий характер туристичної інфраструктури. Туристична інфраструктура як чинник глобальної взаємозалежності. Специфіка турагентської та туроператорської діяльності на міжнародному ринку туристичних послуг. Основні напрями діяльності

туристичних операторів. Типи договорів між туроператорами та готельними підприємствами. Джерела формування доходів туристичних агентств. Географія турагентської мережі світу. Форми співробітництва туроператорів і турагентів. Класифікація засобів розміщення у міжнародному туризмі. Готелі та підприємства готельного типу. Національні системи класифікації засобів розміщення. Сучасний стан готельної бази світу. Транспортна інфраструктура та регіональна інтеграція. Види транспортних перевезень у міжнародному туризмі. Авіаційні, залізничні, автобусні, морські та річкові міжнародні туристичні маршрути. Розвиток круїзного туризму.

Тема 11. Міжнародний туризм як галузь сталого розвитку

Поняття та напрями сталого розвитку суспільства. Міжнародний туризм як чинник регіонального розвитку. Міжнародний туризм та розвиток галузевої структури світової економіки. Міжнародний туризм як чинник боротьби із бідністю. Проблеми раціонального природокористування та збереження пам'яток історико-культурної спадщини. Міжнародний туризм та проблеми охорони здоров'я. Соціальна відповідальність у туризмі. Структура індустрії міжнародного туризму

Тема 12. Міжнародний туризм як стратегія публічної дипломатії держави

Концепція публічної дипломатії. Розкриття конструктивної ролі міжнародного туризму як інструменту досягнення зовнішньополітичних інтересів держави та однієї з базових стратегій публічної дипломатії. Роль туризму у рейтингу «м'якої сили» та формуванні національних брендів.

Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – № 31. – с. 241-242.
2. Алієва-Барановська В. М. Міжнародний туризм : навчальний посібник-довідник / В. М. Алієва-Барановська, І. І. Дахно. – К. : ЦУЛ, 2013. – 344 с.

3. Божидарнік Т. В. Міжнародний туризм : навчальний посібник / Т. В. Божидарнік, Л. В. Савош, Т. Никитюк [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 661 с.
4. Великочий В.С., Дутчак О.І., Шикеринець В.В. Міжнародний туризм : Навчальний посібник. – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2015. – 254 с.
5. Герасименко В.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / В.Г Герасименко С.С. Галасюк, С.Г. Нездоймінов /за заг. ред. В.Г. Герасименка. - Одеса: Астропринт, 2013. - 304 с.
6. Горіна Г.О. Світовий ринок туристичних послуг [Текст] : конспект лекцій / Г.О. Горіна ; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2016. – 110 с. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні / Л. І. Гонтаржевська. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. – 180 с.
7. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу / Л. П. Дядечко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
8. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посіб. / Кузик С. П. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
9. Лісовський, П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : навч. посібник / П. М. Лісовський. – Київ : Кондор, 2017. – 156 с.
10. Любіцева О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти)/ О. О. Любіцева – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
11. Любіцева О. Туризмознавство : вступ до фаху: підручник / О. О. Любіцева, В.К. Бабарицька – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 336 с.
12. Маддісон В. В. Політологія міжнародних відносин / Маддісон В. В., Шахов В. А. – К., 1997. – 298 с.
13. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
14. Мальська М. Туристичний бізнес: теорія і практика. Навч. пос. / М. П. Мальська, В.В. Худо. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 424 с.

15. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: Підручн. / Мальський М. З., Мацях М. М. - 2-ге вид., доп. та випр. - К.:Кобза, 2003. – 318 с.
16. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років : навч. посіб. / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. – Київ : Ліра-К, 2015. – 366 с.
17. Міжнародні відносини та політика держав в умовах глобальних трансформацій: аналіз сучасної політичної думки / Заг.ред. Ігор Миколайович Коваль, Ольга Іллівна Брусиловська . – Одеса : Видавництво Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 2016 . – 408 с.
18. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави : міжнародний, національний, регіональний досвід : монографія / кол. авт., за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 280 с.
19. Парфіненко А. Ю. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації / Парфіненко А. Ю. – Х.: Бурун-книга, 143 с.
20. Парфіненко А. Ю., Сідоров В. І., Любіцева О. О. Туристичне країнознавство: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с.
21. Сідоров М.В., Юрченко О.Є., Юрченко С.О. Україна на світовому ринку туристичних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 256 с.
22. Смирнов І. Г. Бізнесові основи міжнародного туризму: Навч. пос. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – 125 с. 17. Смирнов І.Г., Фоменко Н.В. Міжнародний туристичний бізнес: Навч.-метод. пос. – І.-Ф.: Галицька академія, 2009. – 154 с.
23. Смирнов І.Г., Любіцева О.О. Міжнародний туристичний бізнес і логістика в туризмі: навч. посіб. У 2-х книгах. Кн. 1. Міжнародний туристичний бізнес. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. – 288 с.
24. Ткаченко Т. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія / Тетяна Іванівна Ткаченко. – 2-ге вид., випр. та доповн. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 463 с.
25. Туристична політика зарубіжних країн: підручник / за ред. А. Ю Парфіненка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 220 с.

26. Туристичне країнознавство: країни лідери туризму: навчальний посібник / заг. ред. О.О. Любіцевої. – К.: Альтпрес, 2008. – 436 с.
27. Юрченко С. О., Юрченко О. Є. Міжнародний туризм : навчальний посібник для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини» / С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 328 с.
28. International tourism: a global perspective / editor, Chuck Y. Gee ; co-editor, Eduardo Fayos-Solá ; Publisher, World Tourism Organization in cooperation with WTO Education Network. 1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/3763476/international_tourism.
29. Reisinger Y. Dimanche F. International Tourism. Routledge, 2009. 460 p.
30. Vellas F., Lionel B. International Tourism: An economic Perspective / Macmillan Press Ltd., Houndmills, Basingstoke, Hampshire, 1995. 359 p.
31. Stuart V., De Pieri G., Panosso Netto A. Turismo internacional: fluxos, destinos e integração regional. 2015. 210 p.

Допоміжна

1. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму: навчальний посібник : (для студентів спец. "Туризм") / Сергій Іванович Лиман, Анатолій Юрійович Парфіненко, Іван Сергійович Посохов ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Суми: Університетська книга, 2018. – 371 с.
2. Основи готельно-ресторанної справи : навчальний посібник / Н. І. Данько, А. Ю. Парфіненко, П. О. Подлепіна, О. О. Вишневська [за заг. ред. А. Ю. Парфіненка]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 288 с.
3. Парфіненко А. Ю. Глобальні трансформації ринку міжнародного туризму та індустрії гостинності // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2017. Вип. 6. – С. 175-186.
4. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм як інструмент публічної дипломатії: нові можливості для посилення зовнішньополітичного впливу України [Текст] / Парфіненко А. Ю. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 127 (частина І). 2016. – С. 27-41.

5. Парфіненко А. Ю. Туризм і мир в політично розколотих націях: кейс-стаді // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Випуск 139. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2019. – С. 27-46.
6. Парфіненко А.Ю. Туризм і тоталітаризм: чи стануть туристичні потоки «троянським конем» північнокорейського режиму? // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. Збірник наукових праць, 2019. Вип. 25.–С. 109-119.
7. Anatoliy Parfinenko, Liudmyla Sokolenko, Taliat Bielialov, Nina G Karpenko, Vitaliy Tolubyak, Sustainable Development of World Tourism Based on the Strategic Management Academy of Strategic Management Journal, Volume 18, Special Issue 1 (2019): 1-7
8. Government Policies Enabling Travel & Tourism Recovery During COVID-19 / World Travel&Tourism Council/ 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/Government-Travel-Policies-COVID-19.pdf?ver=2021-08-23-092839-753/>.
9. Higgins-Desbiolles F. (2006). More than an “industry”: The forgotten power of tourism as a social force, Tourism Management 27, p. 1192–1208.
10. Impact Assessment of the Covid-19 Outbreak on International Tourism / World Tourism Organization. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism>.
11. Jones, P., D. Hillier, and D. Comfort. 2016. —The Sustainable Development Goals and the Tourism and Hospitality Industry.‖ Athens Journal of Tourism 4 (1): 1–11.
12. Keohane R. O. And Nye J. S. (Jr) Ed. Transnational Relations and World Politics. Cambridge. MA: Harvard University Press, 1972, p. IX-XXIX.
13. Lessons Learnt During COVID-19 / World Travel&Tourism Council. 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/Lessons-Learnt-%20COVID-19.pdf?ver=2021-08-19-095731-037>.

14. McIntosh R. Tourism: principles, practices, philosophies / Robert W. McIntosh, Charles R. Goeldner, J.R.Brent Ritchie. – New York: John Wiley & Sons, 1995. – 648 p.
15. Nadiia Stezhko, Yaroslav Oliinyk, Larysa Polishchuk, Inna Tyshchuk, Anatoliy Parfinenko, Svitlana Markhonos, International Tourism in the System of Modern Globalization Processes, International Journal of Management (IJM), 11 (3), 2020, pp. 97–106.
16. New Public Diplomacy in the 21st Century: A Comparative Study of Policy and Practice / Edited by James Pamment – Routledge, 2013. – 184 p.
17. Nye, Joseph. 2005. Soft power: The means to success in world politics. New York: Public Affairs. – 345 p.
18. Parfinenko A. (2021). International Tourism as a Neoliberal Practice of Chinese Influence in the Western Balkans, Actual Problems of International Relations, Vol 1 No 146: 14-28.
19. Tourism for SDGs. /World Tourism Organization. 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourism4sdgs.org>.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Державна міграційна служба України. Біометричні документи в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dmsu.gov.ua/faq/biometrichni-dokumenty-v-ukrajni.html>.
2. Державна міграційна служба України. Закордонний паспорт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dmsu.gov.ua/faq/zakordonnij-pasport.html>.
3. Довідка про динаміку туристичних потоків в Україні за 2021 рік. Державна служба туризму і курортів. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=2183>.
4. Перетинання кордону організованими туристичними групами. Державна прикордонна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dpsu.gov.ua/ua/Peretinannya-kordonu-organizovanimi-turistichnimi-grupami/>.

5. Поради подорожуючим. МЗС України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/travel-advice>.
6. International Recommendations for Tourism Statistics 2008. Madrid and New York, 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_83rev1e.pdf.
7. New structure of UNWTO Compendium of tourism statistics/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/newcsp.pdf>
8. Travel & Tourism Competitiveness Report 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2021/downloads>.
9. Офіційний сайт Державного агентства розвитку туризму [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tourism.gov>.
10. Державний комітет статистики України. Туристичні потоки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. European Travel Commission. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.etc-corporate.org/>
12. IATA. TravelCentre. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iatatravelcentre.com/>
13. World Economic Forum [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.weforum.org>.
14. World Tourism Organization (UNWTO). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unwto.org>.
15. World Travel&Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://old.wttc>.

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Заняття 1. Міжнародний туризм як форма міжнародних відносин.

(семінар – 2 год.).

План семінару / Питання для обговорення

1. Надайте характеристику міжнародному туризму, його сутності та формам

2. Розкрийте становлення системи міжнародної туристичної термінології
3. Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн
4. Проаналізуйте функції міжнародного туризму: доходна, зовнішньоекономічна, вирівнююча, створення нових робочих місць
5. Значення міжнародного туризму для підтримки миру і взаєморозуміння між народами

Заняття 2. Становлення сучасних форм розвитку міжнародного туризму у країнах світу. (семінар – 2 год.).

План семінару / Питання для обговорення

1. Проаналізувати форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу.
2. Переваги і недоліки використання державного регулювання туристичною діяльністю за різних суспільно-політичних та економічних умов.
3. Які ключові урядові функції існують в галузі управління та контролю за розвитком туризму

Заняття 3. Роль міжнародних туристичних організацій у формуванні світової туристичної політики. (семінар – 1 год.)

План семінару / Питання для обговорення

Охарактеризувати основні напрямки діяльності наступних міжнародних туристичних організацій:

- Всесвітня туристична організацій (The World Tourism Organization);
- Європейська туристична комісія (European Travel Commission);
- Всесвітня федерація асоціацій туристичних агентств (Universal Federation of Travel Agents' Association – UFTAA); Бюро з міжнародних виставок (Bureau International des Expositions – BIE);
- Міжнародна асоціація конгресних центрів (Association Internationale des Palais des Congres – AIPC);
- Міжнародна асоціація конгресів і конференцій (International Congress and Convention Association – ICCA);

- Міжнародна готельна асоціація (International Hotel Association – IHA);
- Міжнародна федерація кемпінгу і караванінгу (Federation Internationale de camping et de caravanning – FICC);
- Міжнародна федерація кінноспортивного туризму (Federation Internationale de Tourisme Equestre – FITE);
- Міжнародний союз національних асоціацій готелів, ресторанів і кафе — ХО-РЕ-КА (Union Internationale des Organisations Nationales d'Hoteliers, Restaurateurs et Cafetiers – HO-RE-CA);
- Міжнародний туристичний альянс (Alliance International de Tourisme – AIT);
- Союз міжнародних ярмарків (Union des Foires Internationales – UFI).

Заняття 4. Міжнародне туристичне право. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Норми міжнародного туристичного права.
2. Загальна резолюція Римської конференції ООН з міжнародного туризму та подорожей 1963 року.
3. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 року.
4. Манільська декларація ВТО зі світового туризму 1980 року.
5. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року.
6. Рамкова конвенція з етики туризму
7. Міжнародний кодекс захисту туристів <https://www.unwto.org/international-code-for-the-protection-of-tourists>

Заняття 5. Статистика міжнародного туризму. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Використовуючи статистичні матеріали UNWTO, WTTC, проаналізуйте зміни обсягів туристичного потоку, грошових надходжень від туризму, показників прямого і непрямого внеску туризму в економіку, в зайнятість країн за останні 5 років. Дайте короткий аналіз динаміки показників вкладу туризму в економіку.
2. Проведіть групування країн за рівнем розвитку міжнародного туризму.

Заняття 6. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку. (семінар – 2 год.).

План семінару / Питання для обговорення

1. Використовуючи дані Всесвітнього економічного форуму (WEF), проаналізуйте зміну рейтингів та індексів конкурентоспроможності секторів подорожей і туризму по країнах за 5 останніх років
2. Розробка профілю конкурентоспроможності міжнародної туристичної дестинації

Заняття 7. Регіональна структура міжнародного туризму. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Проаналізувати динаміки міжрегіональних туристичних потоків (основні рецептивні та генеруючі країни для туристичних макрорегіонів).
2. Розглянути основні принципи географічного районування; особливості районування згідно UNWTO
3. Визначити найбільш популярні щодо кількості прибуттів туристів макрорегіони.
4. Проаналізувати основні тенденції розвитку туризму в макрорегіонах
5. Визначити фактори, які стримують розвиток туризму у Близькосхідному та Африканському регіонах
6. Проаналізувати основні тенденції розвитку міжнародного туризму в Україні.
7. Визначити: структуру виїзного, в'їзного туризму за видами; структуру виїзного туризму за країнами відвідування; структуру в'їзного туризму за країнами.
8. Вплив російської окупації АР Крим на туристичний ринок України
9. Вплив російського вторгнення 24 лютого 2022 р. на український та світовий туристичний ринок
10. Динаміка глобального індексу конкурентоспроможності сфери туризму в Україні
11. Оцінка позицій України у міжнародних рейтингах
12. Обмеження туризму і інших форм мобільності як чинник

зовнішньополітичного тиску на агресора

Заняття 8. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі. (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Визначити сутність механізму утворення транснаціональних корпорацій в туристичній індустрії.
2. Розкрити причини транснаціоналізації в туризмі.
3. Надати характеристику територіального розташування ТНК в сфері туризму.
4. Охарактеризувати напрями впливу туристичних ТНК на економіку приймаючих країн.
5. Транснаціональні корпорації у готельному бізнесі

Завдання для самостійної роботи

№ з / п	Види, зміст самостійної роботи
1	Тема 1. Міжнародний туризм як форма міжнародних відносин (есе за обраною країною)
2	Тема 2. Становлення сучасних форм розвитку міжнародного туризму у країнах світу (есе за обраною країною)
3	Тема 3. Роль міжнародних туристичних організацій у формуванні світової туристичної політики (написання есе на тему ролі туризму у формуванні миру та взаєморозуміння між народами)
5	Тема 4. Міжнародне туристичне право (написання есе)
5	Тема 5. Статистика міжнародного туризму (розрахункова робота)
6	Тема 6. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку (розрахункова робота)
7	Тема 7. Регіональна структура міжнародного туризму (розрахункова робота)
8	Тема 8. Місце України на ринку міжнародного туризму (розрахункова робота)
9	Тема 9. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі (написання есе)
10	Тема 10. Глобальна туристична інфраструктура як фактор розвитку міжнародних відносин (написання есе та презентація)
11	Тема 11. Міжнародний туризм як галузь сталого розвитку (написання есе)
12	Тема 12. Міжнародний туризм як стратегія публічної дипломатії держави
13	Контрольна робота з презентацією

Індивідуальні завдання:

Виконання практичних завдань та самостійних завдань за окремою країною. Заплановано контрольну роботу (презентацію) «Оцінка ролі міжнародного туризму у формуванні стратегії публічної дипломатії держави» у

вигляді презентації, виконання якої допоможе не тільки узагальнити теоретичний матеріал, а й сприяти формуванню компетенцій щодо вміння якісно представляти результати своїх досліджень. Кожен студент (слухач) виконує завдання самостійно згідно з обраним варіантом (країною) за єдиним для всіх змістом (наведено у дистанційному курсі), який є узагальненням основних питань, які цікавлять кожного під час подорожі.

Робота виконується у вигляді **презентації** обсягом 20-25 слайдів.

Мова роботи – українська, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Мінімальний розмір шрифту 18. В роботі треба надати перевагу ілюстративному матеріалу, а текст повинен бути допоміжним, вживання якого пояснює той чи інший ілюстративний матеріал. Слайди мають бути пронумеровані. Титульний слайд включають у загальну нумерацію.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт передбачених навчальним планом:

ЗРАЗКИ ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте вплив туристичних ТНК на національну економіку.
2. Проаналізуйте показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн.
3. Назвіть ознаки, які дозволяють об'єднати туристів та екскурсантів до категорії міжнародних відвідувачів.
4. Розкрийте конструктивну роль міжнародного туризму як інструменту досягнення зовнішньополітичних інтересів держави та однієї з базових стратегій публічної дипломатії.

ЗРАЗОК ПІДСУМКОВОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Варіант 1

1. Теорія мережевого суспільства Кастельса та мережевий характер туристичної інфраструктури.

2. Класифікація засобів розміщення у міжнародному туризмі.
3. Пріоритетні заходи державної політики щодо стимулювання іноземного туристичного потоку в Україну.
4. Найважливіші віхи діяльності ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва.
5. Туризм як чинник світової політики.

4. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт):

1. Міжнародний туризм як форма міжнародних відносин.
2. Транснаціоналізація системи міжнародних відносин та роль недержавних акторів у світовій політиці.
3. Міжнародний туризм, його сутність та форми. Становлення системи міжнародної туристичної термінології. Перше міжнародне визначення поняття «турист».
4. Сучасна схема класифікації міжнародних подорожуючих. Ознаки, що дозволяють об'єднати туристів та екскурсантів до категорії міжнародних відвідувачів.
5. Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн.
6. Функції міжнародного туризму: доходна, зовнішньоекономічна, вирівнююча, створення нових робочих місць.
7. Види туристичного мультиплікатора.
8. Основні типи соціокультурних контактів іноземних туристів та місцевого населення.
9. Непрямі соціальні ефекти від розвитку міжнародного туризму. Значення світового туризму для збереження історико-культурних пам'яток, місцевих звичаїв і традицій. Прояви негативного впливу світового туризму на суспільство: екологічні, соціокультурні, психологічні, економічні.
10. Закордонний досвід регулювання екологічного впливу туризму на навколишнє середовище.
11. Передісторія туризму. Основні мотиви подорожей у Стародавньому світі

та Середньовічній Європі.

12. Елітарний туризм Нового часу.

13. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі.

14. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами.

15. Трансформація масового конвеєрного туризму у масовий диференційований.

16. Політичні, економічні, демографічні, соціокультурні та науково-технічні фактори формування попиту і пропозиції на міжнародному ринку туристичних послуг.

17. Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу. Переваги і недоліки їх використання за різних суспільно-політичних та економічних умов. Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

18. Найважливіші віхи діяльності ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями розвитку світового туризму.

19. Історія створення Всесвітньої туристичної організації. Структура управління ЮНВТО: генеральна асамблея, виконавча рада, секретаріат. Функції регіональних комісій ЮНВТО. Основні напрями діяльності ЮНВТО та механізм забезпечення фінансування її бюджетних витрат.

20. Класифікація міжнародних туристичних організацій, їх типи і види: урядові та неурядові, глобальні і регіональні, універсальні та спеціалізовані.

21. Характеристика діяльності найбільших всесвітніх та європейських туристичних організацій. Світові (міжнародні) туристські організації загального характеру: Всесвітня рада з подорожей і туризму; Міжнародна асоціація світового туризму; Міжнародний туристський союз; Міжнародний туристський альянс; Всесвітня асоціація з питань дозвілля і відпочинку та ін.

22. Регіональні туристські організації, їх цілі та завдання. Регіональні туристські організації загального характеру: Європейська комісія з туризму; Європейська туристська група; Бюро організацій – членів ЛІТ у Європейському

союзи; Асоціація з розвитку і координації європейських туристських обмінів; Туристська асоціація країн Азії і Тихого океану; Туристська асоціація країн Східної Азії; Асоціація туристської індустрії Америки; Конфедерація туристських організацій Латинської Америки; Карибська туристська організація; Арабський туристський союз; Панафриканська туристська організація; Африканська асоціація подорожей.

23. Регіональні туристські організації галузевого характеру: Міжамериканська готельна асоціація; Арабський готельний союз; Комітет готельної і ресторанної індустрії Європейської спілки; Асоціація азійських авіакомпаній; Асоціація європейських авіакомпаній та ін.

24. Норми міжнародного туристичного права. Загальна резолюція Римської конференції ООН з міжнародного туризму та подорожей 1963 року.

25. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 року.

26. Манільська декларація ВТО зі світового туризму 1980 року.

27. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року.

28. Кодекс туриста та Хартія туризму.

29. Гаазька декларація по туризму 1989 року.

30. Декларація світового туристичного форуму Всесвітньої конференції міністрів по туризму 1994 року.

31. Історія появи та розвитку статистичного обліку у міжнародному туризмі.

32. Цілі і завдання туристичної статистики. Міжнародні симпозиуми зі статистики туризму.

33. Основні розділи статистики міжнародного туризму. Показники, що характеризують туристичні потоки. Шкала тривалості перебування туристів. Методичні підходи до впорядкування складу туристичних витрат. Фактори впливу на величину і структуру витрат туристів під час подорожі.

34. Країни активного та пасивного туризму.

35. Поняття туристичного балансу. Соціально-економічні передумови формування позитивного туристичного балансу країни. Загальна характеристика країн з негативним туристичним балансом. Рекомендації Міжнародного валютного фонду щодо структури активу та пасиву платіжного балансу країни за розділом «Туризм».

36. Методи статистичних спостережень через звітність: облік на кордоні та реєстрація прибуттів у засобах розміщення. Транспортна статистика. Банківський метод розрахунку вартісних показників розвитку міжнародного туризму.
37. Організація спеціальних статистичних спостережень у туризмі. Визначення мети, об'єкта, одиниці, програми, методу, суб'єктів, строків та місця проведення спеціального статистичного спостереження.
38. Показники динаміки кількості туристичних прибуттів та доходів від міжнародного туризму. Середньорічні темпи зростання світових туристичних потоків. Країни-лідери за відвідуваністю, надходженнями від туризму і витратами на туризм у світі та Європі. Кількісні оцінки перспектив розвитку міжнародного туризму.
39. Економічне та географічне визначення поняття міжнародного туристичного ринку. Глобальний, регіональний та локальний рівні формування міжнародного ринку туристичних послуг.
40. Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туризм з метою відпочинку і розваг. Структура міжнародного ринку ділового туризму: бізнес-туризм, конгресно-виставковий туризм, інсентив-туризм. Характеристика релігійного туризму: паломництво, екскурсійний туризм релігійної тематики, науковий туризм з релігієзнавчими цілями. Лікувально-оздоровчий туризм. Типи курортів.
41. Туристичне районування світу. Склад країн Європейського, Американського, Азійсько-Тихоокеанського, Африканського, Близькосхідного туристичних регіонів. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. Основні рецептивні та генеруючі країни для туристичних макрорегіонів.
42. Суб'єкти міжнародного туристичного ринку: виконавці туристичних послуг (готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро) – посередники (туроператори, турагенти) – споживачі (туристи).
43. Проблеми сегментування міжнародного ринку туристичних послуг.
44. Психологічне сегментування.
45. Властивості туристичного попиту: динамізм, комплексність, еластичність, сезонність. Сучасні тенденції у туристичному попиті, та його

соціально-економічні модифікації. Психологічні особливості нового типу масового споживача туристичних послуг.

46. Місце України на ринку міжнародного туризму.
47. Європейський макрорегіон.
48. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон.
49. Американський туристичний макрорегіон.
50. Близькосхідний туристичний макрорегіон.
51. Африканський макрорегіон.
52. Державне регулювання світової туристичної діяльності
53. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму
54. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму.
55. Сутність концепції публічної дипломатії.
56. Роль туризму у досягненні зовнішньополітичних інтересів держави.
57. Туризм як форма публічної дипломатії.
58. Роль туризму у рейтингу «м'якої сили» та формуванні національних брендів.

Зразок екзаменаційного білету
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність: Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії

Семестр: 6

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: «Організація міжнародного туризму»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) № 1

1. Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн. (15 балів).
2. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі. (15 балів).
3. Види туристичного мультиплікатора. (10 балів).

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу протокол №1 від «29» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Анатолій ПАРФІНЕНКО)
підпис

Екзаменатор _____ (Анатолій ПАРФІНЕНКО)
підпис

Приклад тестових запитань для проведення підсумкового контролю

Варіант 1

1. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року затвердив:
a) концепцію та основні напрями подальшого співробітництва держав у сфері міжнародного туризму;
b) основні напрями подальшого співробітництва держав у сфері міжнародної безпеки для подорожуючих;
c) «Резолюцію зі спрощення подорожей, безпеки та захисту туристів»;
d) «Гаазьку декларацію з туризму».
2. До виконавців туристичних послуг відносять:
a) готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро;
b) туроператорів, турагентів;
c) соціальні служби;
d) туристів та екскурсантів.
3. Можливість домогтися бажаних результатів через силу власної привабливості, а не через загрози або примус. Це:
a) формула «привабливості»;
b) концепція «м'якої сили»;
c) правило ефективного менеджменту;
d) головний концепт ринкової економіки.

4. До властивостей туристичного попиту належать:

a) гнучкість, адаптація, компетенція;

b) динамізм, комплексність, еластичність, сезонність;

c) зміна обсягів в'їзного та виїзного туризму в залежності від політичного становища в країні;

d) вміння швидко пристосуватися до будь-яких коливань на ринку.

5. Всесвітня організація туризму (ВОТ) у своїй класифікації виділяє країни, які переважно є постачальниками туристів, а саме:

a) Японія, Китай, ОАЕ, Індія, Ісламська Республіка Іран, Республіка Ірак;

b) Польща, Україна, Угорщина, Чехія, Болгарія;

c) Австралія, Греція, Кіпр, Італія, Іспанія, Мексика, Туреччина, Португалія, Франція, Австрія, Швейцарія;

d) США, Бельгія, Данія, Німеччина, Нідерланди, Нова Зеландія, Швеція, Канада, Англія.